

ఆయన యెరూషలేము గూర్చి పలికిన యేడు

శ్రమలు మరియు యేడు ఐలాపములు

(23:13-39)

యేసు దేవాలయములో బహిరంగోపన్యాసము చేయుచుండిన ఈ సమయంలో, ఆయనను తృణీకరించుచు ప్రజలను పెడదోప పట్టించుచుండిన యెరూషలేము నాయకులపై ఆయన “శ్రమల” పరంపర నొకదానిని ఘోషించాడు. “శ్రమ” అని అర్థమిచ్చు గ్రీకు పదము (*ouai*), ప్రవక్తల చేత తరచుగా ప్రయోగింపబడిన హెబ్రీ పదమునకు *hoy* సమాన పదమై యున్నది (యోషయా 5:8-23; హబక్కుకు 2:6-19). ఈ పదము భేదమును, నొప్పిని, కోపమును, దుఃఖమును, విచారమును, లేదా ఒకడు తన ప్రాణమును పోగొట్టుకొనును భయమును సూచించును. అది “మామూలు అవగాహనలో భాషాభాగంగా భావించిన అనుకరణ శబ్దము యొక్క ఒక ఆశ్చర్యార్థకమంతటిది కాదని”¹ జాన్ మెక్ఆర్థర్ జూనియర్ రచించాడు. అనగా, అదొక నాటకీయమైన, వ్యక్తీకరణముతో కూడిన శబ్దము చేయుటయని మరొక మాటలో చెప్పుకొనవచ్చును. యేసు తన పరిచర్య కాలములో ఇతర “శ్రమలను” కూడ ఉచ్చరించాడు (11:21; 18:7; 24:19; 26:24). “శ్రమ” అను పదము “ధన్యుడు” అను పదమునకు తారతమ్యముగా నిలుచుచున్నది (లూకా 6:17-26).

ఈ సందర్భములో యేసు చేత ప్రకటింపబడిన శ్రమల సంఖ్య ప్రశ్నార్థకమైనదై యున్నది. KJVలో ఎనిమిది శ్రమలు కలవు. NASBలో కూడ, 14వ వచనములోనిది కుండలీకరణము గావింపబడినప్పటికిని, ఎనిమిది శ్రమలు కలవు. NIVలో ఏడు కలవు. ఏలయనగా 14వ వచనములోని శ్రమ ఒక సూచనగా ఇవ్వబడింది. అదిమ చేతి రాత ప్రతులలో ఈ వచనము లేనందునుబట్టి అనేకమైన ఇటీవలి అనువాదములు ఈ వచనమును అంతగా పట్టించుకొనుట లేదు. ఇంకా, ఈ వచనమును కలుపుకొనుచున్న ఆ యా సాక్షులు దీనిని 13వ వచనమునకు ముందు లేదా తరువాత ఉంచుచున్నారు. కాబట్టి, ఈ వచనము మార్కు 12:40 లేకా లూకా 20:47లోని నిర్వివాదాంశమును, సమానాంతరమునైన లోకోక్తి నుండి ఎరుపుతెచ్చుకొనబడినదని ఇటీవలి మూల పాఠ నిర్ణయ సంబంధమైన విమర్శకులు వాదించుచున్నారు.²

మూల పాఠము ఇచ్చుచున్న రుజువు మత్తయి సువార్తలోని ఈ వాక్యభాగములో గల కేవలము ఏడు శ్రమలకు మాత్రమే సానుకూలంగా ఉన్నట్లు అగుపించుచున్నది, ఇది ఒక సంపూర్ణ సంఖ్యను సూచించుచున్నది (చూడు ప్రకటన 5:1; 8:2; 10:3; 15:1; 16:1). 14వ వచనమును మధ్యలో చేర్చుట, వాస్తవమునకు పరిసయ్యుల చేత 13 మరియు 15వ వచనములోని ఇతర ప్రజలపై ప్రదర్శింపబడుచున్న ప్రభావితము గూర్చి చేయబడుచున్న చర్చకు అంతరాయము కలిగించుచున్నది. శ్రమలన్నిటితో అది కూడ బహుశా చేర్చబడనప్పటికిని, 14వ వచనము కూడ మిగిలిన ఏడింటితో చర్చింపబడుచున్నది.

మొదటి శ్రమ (23:13, 14)

13-14 అయ్యో, వేషధారులైన శాస్త్రులారా, పరిసయ్యులారా, మీరు మనుష్యుల యెదుట పరలోక రాజ్యమును మూయుదురు; మీరందులో ప్రవేశింపరు, ప్రవేశించువారిని ప్రవేశింపనియ్యరు. [అయ్యో, వేషధారులైన శాస్త్రులారా, పరిసయ్యులారా, ఒకని మీరు విధవరాండ్ర యిండ్లను దిగమింగుదురు, మాయవేషముగా దీర్ఘపార్శ్వనలు చేయుదురు; కాబట్టి మీరు విశేషముగా శిక్ష పొందుదురు.]

వచనము 13. మొదటి శ్రమలో, అనేకమైన ఇతర శ్రమలన్నిటిలో వలెనే, యేసు, శాస్త్రులను మరియు పరిసయ్యులను వేషధారులారా అని సంబోధించుచు వారిని విమర్శించాడు (23:15, 23, 25, 27, 29). “వేషధారులారా” అని లిప్యంతరీకరణము చేయబడిన గ్రీకు పదము (*hupokritēs*) నాటకశాలలో ఒక “నటుడిని” ప్రస్తావిస్తూ ప్రయోగింపబడినది. ఎట్టకేలకు ఈ పదము ఒకని అసలు స్వయమునకు వ్యతిరేకమైనదిగా ఉండిన ఒక పాత్రధారిగా నటించుటకు ముసుగు ధరించిన వాని గూర్చిన అర్థమిచ్చునదిగా మారిపోయింది (6:2, 5పై గల వ్యాఖ్యానము చూడు). మతపరమైన ఈ నాయకులు వారు వాస్తవముగా అయియుండిన దానిని మించిన నీతిమంతులుగా అగుపించునట్లు నటించుచుండిరను విషయాన్ని యేసు ఎరిగియుండెను.

యూదుల ఈ నాయకులు మనుష్యుల యెదుట పరలోకరాజ్యమును మూసివేయుదురని ఆయన సెలవిచ్చుచుండెను. “మూసివేయుదురు” అని అనువదించబడిన గ్రీకు పదము (*kleiō*) “మూయుట,” “తాళము వేయుట,” లేక “అడ్డుపెట్టుట” అని అర్థమిచ్చును. ఈ పదము “తాళపుచెవి”కి (*kleis*) సంబంధించినదై యున్నది. ఆయన “పరలోక రాజ్యము యొక్క తాళపుచెవులు” పేతురుకిచ్చునని యేసు ఇచ్చిన వాగ్దానములో ఈ తరువాతి పదము కలదు (16:19). కాబట్టి, యూదుల నాయకులకును యేసు యొక్క అపొస్తలులకును మధ్య గల తారతమ్యమును పోల్చుకొనవచ్చును. ప్రజలు పరలోక రాజ్యములో ప్రవేశింపకుండునట్లు శాస్త్రులు మరియు పరిసయ్యులు దానికి తాళము వేయుచుండగా, పేతురు మరియు ఇతర అపొస్తలులు పరలోక రాజ్యము యొక్క తలుపుల తాళములు తీయుచు ప్రజలు లోనికి ప్రవేశించునట్లు వారిని ఆహ్వానించుచు అనుమతించుచుండిరి (16:19పై గల వ్యాఖ్యానము చూడు) తాళపుచెవులు, క్రీస్తు నువారను సూచించుచున్నవి. సంబంధిత ఒక వాక్యభాగములో, వారు “జ్ఞానమును తాళపుచెవిని ఎత్తికొనిపోయిరని” యేసు కొందరు “ధర్మశాస్త్రోపదేశకులు” (శాస్త్రులను) గద్దించాడు (లూకా 11:52). వారు మానవ కల్పితములును వేషధారణతో కూడిన మాదిరులకు ప్రాధాన్యత నిచ్చుచు, క్రీస్తును తృణీకరించుచు, నిజాయితీతో సత్యమును అన్వేషించుచుండినవారు దానిని కనుగొనకుండునట్లు చేసినది.

మీరందులో ప్రవేశింపరు, ప్రవేశించువారిని ప్రవేశింపనీయరని పలుకుచు ఆయన చేయుచుండిన ప్రకటనను యేసు స్పష్టము చేసాడు. శాస్త్రులు మరియు పరిసయ్యులలో అధిక సంఖ్యాకులు క్రీస్తును మరియు ఆయన రాజ్యమును తృణీకరించుట ఒక విషాదాంతమై యుండినది. ఏది ఏమైనా, ప్రజలు యేసుకు విరోధముగా మారునట్లు వారి మనస్సులను వీరు విషపూరితము చేయుట అంతకు మించిన ఘోరాతి ఘోరమైన విషయమై యుండినది. యూదులలో అనేకులు యేసునందు విశ్వాసముంచారని యోహాను సువార్తలో గల వేర్వేరు

వాక్యభాగములు బయలుపర్చుచున్నవి, కానీ వారు యేసు క్రీస్తునందలి తమ విశ్వాసమును బహిరంగముగా ఒప్పుకొనుటకు భయపడుచుండిరి, ఏలయనగా ఒప్పుకొనినవారందరు వారి నాయకుల చేత సమాజమందిరములో నుండి వెలివేయబడుచుండిరి లేదా ఇతరత్రా హింసింపబడుచుండిరి (యోహాను 7:12, 13; 9:22; 12:42; 19:38).

వచనము 14. ఇదివరకు గుర్తింపబడినట్లుగా, కొన్ని చేతి రాత ప్రతులు అదనపు శ్రమను చేర్చుచున్నవి, ఇది బహుశా మార్కు 12:40 లేదా లూకా 20:47 నుండి ఎరువుతీసికొనబడినది: **అయ్యో వేషధారులైన శాస్త్రులారా, పరిసయ్యులారా, మీరు విధవరాండ్ర యిండ్లను దిగవ్రొంగుదురు, మాయవేషముగా దీర్ఘప్రార్థనలు చేయుదురు: కాబట్టి మీరు విశేషముగా శిక్ష పొందుదురు.** యూదుల నాయకులు విధవరాండ్రను వారి ఆస్తిపాస్తుల విషయంలో బుద్ధిపూర్వకంగా వంచించి యుండవచ్చును. బహుశా వారు పరమపదించిన ఈ విధవరాండ్ర భర్తలచేత ఈ ఆస్తిపాస్తులకు కాపలాదారులుగా నియామకము చేయబడియుండవచ్చును, అయితే విచారకరమైన విషయమేమనగా వీరు బాధ్యతాయుతమైన ఈ హోదాను మితిమీరిన వారి స్వప్రయోజనము కొరకు సదుపాయంగా సద్వినియోగము చేసికొనుచుండిరి.³ ఈ నాయకులు విధవరాండ్ర చేత ఇవ్వబడుచుండిన ఆతిథ్యమును తమ సొంత ప్రయోజనాల కొరకు వాడుకొనుచుండిరనునది మరొక సాధ్యతయై యున్నది.⁴ ఇటీవలనే తన సహచరుడై యుండిన జీవిత భాగస్వామిని కోల్పోయిన సహధర్మచారిణి ఇటువంటి మోసాలకు ప్రత్యేకముగా గురియై యుండవచ్చును. దుఃఖములో ఉన్న విధవరాలి పరిస్థితిని ప్రజలు వారి సొంతం కోసం అనుకూలపర్చుకొనుటకు విచారకరమైన విషయమై యున్నది, కానీ ఈ పని మతసంబంధమైన ఒక నాయకుని చేత చేయబడుట ప్రత్యేకముగా దోషారోపణ చేయబడవలసిన విషయమై యున్నది.

ఈ వేషధారులు వారి “దీర్ఘ ప్రార్థనల” విషయంలో ప్రసిద్ధిచెందియుండిరి. వారు బహిరంగ ప్రదేశములలో నిలుచుండి సుదీర్ఘముగాను, పునరావృతమగుచుండు మాటలతోను ప్రార్థనలు చేయుచుండిన ఇదే అలవాటు విషయంలో ప్రజలు తగు జాగ్రత్తపరులై యుండవలెనని వారిని ఇదివరకు మేల్కొల్పాడు (6:5-7పై గల వ్యాఖ్యానము చూడు). హానిపొందుటకు సమాజములో అతిగా అనుకూలముగానుండిన సభ్యులకు చెందిన ఆస్తిపాస్తులను పేరాసచేత దొంగిలించుట వలన, వారు ఆడంబరముగా ప్రదర్శించుచుండిన దైవభక్తి, అది వంచనతో కూడినదై యుండినదని బట్టబయలు చేయబడినది.

ఈ వచనములోని చివరి మాటలు, **కాబట్టి మీరు విశేషముగా శిక్షపొందుదురు** అనునవి, నరకములోని శిక్ష స్థాయిల ప్రశ్నను మనస్సుకు గుర్తుచేయుచున్నవి. ఈ అభిప్రాయమునకు అనేక వాక్యభాగములు తోడ్పడుచున్నవని తెలియుచున్నది (11:23, 24; లూకా 12:47, 48; 2 తిమోతి 4:14; హెబ్రీయులకు 2:2, 3; 10:29; యాకోబు 3:1). దేవుడు వాని వాని క్రియల చొప్పున శిక్ష విధించును (రోమీయులకు 2:5, 6; 2 థెస్సలోనీకయులకు 1:7, 8). ఎక్కువగా అనునది, ఎక్కువగా శిక్ష పొందవలసినవాడు ఎక్కువగాను, తక్కువగా శిక్ష పొందవలసినవాడు తక్కువగాను పొందుననునది లేఖనముల తుది తీర్చియున్నదని చూపించుచున్నది.

రెండవ శ్రమ (23:15)

¹⁵అయ్యో, వేషధారులైన శాస్త్రులారా, పరిసయ్యులారా, ఒకని మీ మతములో కలుపుకొనుటకు మీరు సముద్రమును భూమిని చుట్టివచ్చెదరు; అతడు కలిసినప్పుడు అతని మీకంటె రెండంతలు నరక పాత్రునిగా చేయుదురు.

వచనము 15. ఇతరులు పరలోక రాజ్యములో ప్రవేశింపకుండునట్లు యూదా నాయకులు అడ్డుపడుచుండిన విషయంలో వారిని యెదటి శ్రమ ఖండించినది (23:13). దానితో పాటుగా, ఇతరులను వారి వేషధారణ లోనికి మార్చుచుండినందుకు రెండవ శ్రమ వారి మీదికి వచ్చు శిక్షను ప్రకటించినది.

మతేతరుడు (ఇతర మతము నుండి యూదు మతములోనికి మారినవాడు) అను పదము (*proselutos*) సాధారణంగా యూదా మతములోనికి మార్చబడి చేర్చుకొనబడిన ఒక అన్యజనుని సూచించినది. “సున్నతి మొదలగు వాటిని ఒప్పుకొననివాడు” (*proselytes of the gate*) వాస్తవమునకు యూదుడుగా మారలేదు; వారు దేవునికి భయపడుచుండిన భక్తులై యుండి యూదుల మతము యెడల సానుభూతిపరులై యుండిరి (అపొస్తలుల కార్యములు 10:2, 22, 35; 13:16, 26, 49, 50; 16:14; 17:4, 17; 18:7).⁵ సున్నతి మొ. విషయములను ఒప్పుకొనినవారికి (*proselytes of righteousness*) సున్నతి చేయబడినది గనుక అప్పుడు వారు వాస్తవముగా యూదులయ్యారు (అపొస్తలుల కార్యములు 2:10; 6:5; 13:43). అట్లయినప్పటికిని, మతేతరుడు అను పదము ఈ సందర్భములో పరిసయ్యుల మతములోనికి మారిన వానిని సూచించుచున్నది.

ఒకనిని వారి మతములోనికి మార్చుకొనుటకు, పరిసయ్యులు ఎంత ప్రయాసపడవలసి వచ్చినను ప్రయాసపడుటకు వారు సంసిద్ధులై యుండిరి. **సమద్రమును భూమిని చుట్టివచ్చెదరు** అను మాటలు “బహు గొప్పగా ప్రయాసపడుట” అను అర్థము నిచ్చుటకు లోకోక్తిగా ప్రయోగింపబడిన పదజాలమై యుండవచ్చును. హెబ్రీనీయులై యుండిన యూదులు, యూదా మతము అన్యజనులకు అత్యంత ఆకర్షణీయమైనదై యుండునట్లు చేయుటకు వారి శాయశక్తులా ప్రయాసపడుచుండిరి, వీరు కొంత మేరకు సఫలీకృతులయ్యారు.⁶ కానీ పరిసయ్యుల ప్రయాసమునకు ఆశించినంత ఫలితం దక్కలేదు.

వారు ఒకనిని అన్య మతములో నుండి వారి మతములోనికి మార్చుకొనిన తరువాత వారు వానిని **రెండంతలు నరకకుమారునిగా చేయుదురని** యేసు సెలవిచ్చాడు. “నరక కుమారుడు” అను మాటలు హీబ్రూ మరియు అరబీ భాషలు కలసియున్న అభివ్యక్తమై యున్నది, వాడు నరకమునకు మాత్రమే పాత్రుడు అని దాని అర్థము.⁷ ఇలా మతమార్పిడి నొందినవారు మతోన్మాద ఆసక్తిలో వారి విశ్వాసపాత్రులైన సలహాదారులను అధిగమించారు; కానీ ఈ ఆసక్తి అబద్ధములపై ఆధారపడి యుండినందువలన, వారు రెట్టింపు ఖండనకు పాత్రులయ్యారు.

మూడవ శ్రమ (23:16-22)

¹⁶అయ్యో, అంధులైన మార్గదర్శకులారా, ఒకడు దేవాలయముతోడని ఒట్టు పెట్టుకొంటే అందులో ఏమియు లేదు గాని దేవాలయములోని బంగారముతోడని ఒట్టు పెట్టుకొంటే

వాడు దానికి బద్ధుడని మీరు చెప్పుదురు. ¹⁷అవివేకులారా, అంధులారా, ఏది గొప్పది? బంగారమా, బంగారమును పరిశుద్ధపరచు దేవాలయమా? ¹⁸మరియు-బలిపీఠము తోడని యొకడు ఒట్టుపెట్టుకొంటే అందులో ఏమియు లేదు గాని, దానిపైనుండు అర్చణముతోడని ఒట్టుపెట్టుకొంటే దానికి బద్ధుడని మీరు చెప్పుదురు. ¹⁹అవివేకులారా, అంధులారా, ఏది గొప్పది? అర్చణమా, అర్చణమును పరిశుద్ధపరచు బలిపీఠమా? ²⁰బలిపీఠము తోడని ఒట్టుపెట్టుకొనువాడు, దాని తోడనియు దాని పైనుండు వాటన్నిటి తోడనియు ఒట్టుపెట్టుకొనుచున్నాడు. ²¹మరియు దేవాలయము తోడని ఒట్టుపెట్టుకొనువాడు, దాని తోడనియు అందులో నివసించువాని తోడనియు ఒట్టుపెట్టుకొనుచున్నాడు. ²²మరియు ఆకాశము తోడని ఒట్టుపెట్టుకొనువాడు దేవుని సింహాసనము తోడనియు దానిపైని కూర్చున్నవాని తోడనియు ఒట్టుపెట్టుకొనుచున్నాడు.

వచనము 16. మూడవ శ్రమ ఇతర శ్రమల వలెగాక భిన్నముగా మొదలగుచున్నది. నాయకులను “శాస్త్రులు మరియు పరిసయ్యులు, వేషధారులు” అని పేర్కొనుటకు బదులుగా, యేసు వారిని **అంధులైన మార్గదర్శకులారా** అని సంబోధించుచున్నాడు. అంతకు మునుపు, యేసు పరిసయ్యుల గూర్చి పలుకుచు, “వారి జోలికి పోకుడి; వారు గ్రుడ్డివారై యుండి గ్రుడ్డి వారికి త్రోవ చూపువారు. గ్రుడ్డివాడు గ్రుడ్డివానికి త్రోవ చూపిన యెడల వారిద్దరు గుంటలో పడుదురు గదా” అని అన్నాడు (15:14). నిజమైన ఆధ్యాత్మిక వెలుగునకును తెలివికిని వారే మూలాధారమై యున్నారని పరిసయ్యులు ఎంతో కాలంగా గర్వపడుచుండిరి, అట్లయినను వారే స్వయంగా ఆధ్యాత్మికంగా అంధులై యుండిరి. అసలు సత్యమేమిటో వారెరుగలేదు! వారే సత్యమును తెలిసికొనక సత్యము యొద్దకు రానట్లయితే, వారు మరియు వారి అనుచరులు తీర్పు దినాన ఎంతో యాతనకు గురై నరకములో పడడ్రోయబడుదురు.

23:16-22లో, ఒట్టుపెట్టుకొనుటకు సంబంధించిన ఉదాహరణమును ఉపయోగించుట ద్వారా యేసు పరిసయ్యుల ఆధ్యాత్మిక అంధత్వమును బట్టబయలుచేసాడు (5:34-37పై గల వ్యాఖ్యానము చూడును). కట్టుబడియుండు ఒట్టు గూర్చి వారికుండిన అహేతుకమైన తప్పుడు అవగాహన విషయంలో ఆయన చట్టబద్ధంగా వారిపై నేరారోపణ చేసాడు. దేవాలయము, బలిపీఠము, లేక పరలోకము పేరు చెప్పి ఒట్టుపెట్టుకొనువాడు, సజీవుడైన దేవుని మీద ఒట్టుపెట్టుకొనలేదని నమ్ముట, అర్థరాహిత్యమైన మూర్ఖతయై యుండినది. మాటల గారడీ ద్వారా దేవుడు వంచించబడజాలడు. ఈ శ్రమ ఒట్టుపెట్టుకొనుటను అనుమతించుటలేదు, కానీ ఆయనను వ్యతిరేకించుచుండినవారి అంధత్వము గూర్చిన ఒక చిహ్నమును వ్యక్తము చేయుచున్నది.⁸

ఒకడు దేవాలయముతోడని ఒట్టుపెట్టుకొంటే అందులో ఏమియు లేదు గాని దేవాలయములోని బంగారముతోడని ఒట్టుపెట్టుకొంటే వాడు దానికి బద్ధుడని పరిసయ్యులు వారి శిష్యులకు బోధించుచుండిరి “దేవాలయము” (naos) ఆలయములోని చాలా లోపలి పరిశుద్ధమైన భాగము - దేవుని సన్నిధిని సూచించుచున్నది; అది ఆయన తన నామమును అచ్చట ఉంచిన స్థలము (చూడు 2 దినవృత్తాంతములు 5:11-14; 6:18-21). అట్లయినప్పటికిని, దేవాలయము తోడని పెట్టుకోనబడిన ఒట్టు కంటే దేవాలయములోని బంగారముపై పెట్టుకొనబడిన ఒట్టు ఎక్కువ కట్టుబడి యుండవలసిన ఒట్టైయున్నదని

పరిసయ్యులు ఎంచారు. ఇటువంటి బంగారము, ఆలయము లోపలి పరిశుద్ధ స్థలము యొక్క వెలుపటి గోడలపై అలంకారముగా పూయబడిన పూత బంగారమును సూచించవచ్చును. జోసీఫ్స్ ఇలా వ్రాయుచున్నాడు,

వెలుపలి దిశగా నున్న ఆలయ ముఖభాగము దాని ముందరి భాగములో ... అంతటను బహు భారమైన బంగారపు పూతరేకులతో పూర్తిగా కప్పబడినది, గనుక, సూర్యోదయమవగానే, అది అగ్నిజ్వాలలవంటి గాంభీర్యమును ప్రతిబింబించినది, గనుక దానిని చూడవలెనని తమ్మునుతాము బలవంతము గావించుకొనుచుండినవారు, సూర్య కిరణములనే చూడలేక పోయినట్లుగా, వారి కనుదృష్టిని ప్రక్కకు త్రిప్పుకొనవలసి వచ్చినది.⁹

ఆలయము నిమిత్తము ప్రతిష్ఠించబడిన కానుకలను ఈ బంగారము సూచించుట మరొక సాధ్యతయై యున్నది.¹⁰

వచనము 17. యేసు పరిసయ్యులను **అవివేకులు** అని పిలిచాడు. ఒకడు కోపముతో ఉన్నప్పుడు “అవివేకి” (*mōros*) అను పదమును ప్రయోగించుట గూర్చి అంతకు మునుపు ఆయన హెచ్చరించాడు (5:22). ఈ పదము అంత పట్టించుకొనదగినది కాదు, కానీ అది ప్రయోగించబడు స్ఫూర్తియే ముఖ్యమైన విషయమై యున్నదని అలన్ హ్యూ మెక్సీల్ తలచాడు.¹¹ వారి వాదన సరళి గూర్చిన హాస్యాస్పదమైన స్వభావమును బయటపెట్టుటకు, యేసు, **ఏది గొప్పది, బంగారమా, బంగారమును పరిశుద్ధపరచు దేవాలయమా?** అని ప్రశ్నించాడు. స్పష్టంగా, బంగారము కంటే దేవాలయమే ఎక్కువ ముఖ్యమైనది. బంగారమును దేవాలయము పరిశుద్ధపరచినది, కానీ దేవాలయమును బంగారము పరిశుద్ధపరచలేదు.

వచనము 18. **బలిపీఠము తోడని** యొకడు ఒట్టుపెట్టుకొంటే **అందులో ఏమియు లేదు** గాని, **దానిపై నుండు అర్చణముతోడని** ఒట్టుపెట్టుకొంటే **దానికి బద్ధుడని** కూడ పరిసయ్యులు బోధించారు. ఇచ్చట బలిపీఠముఅని ప్రస్తావించబడుచున్న విషయము, దేవాలయ ప్రవేశ ద్వారము ముందు భాగములో ఏర్పాటుచేయబడిన దహన బలిపీఠము గూర్చినదై యున్నది. బలిపీఠముపై యాజకులు ప్రతి దినము జంతువులను బల్యర్పణగావించారు. ధాన్యము మరియు ద్రాక్షారసమ ఇతర అర్పణలై యుండినవి. “అర్చణము” అని అర్థమిచ్చు గ్రీకు పదము (*dōron*) “బహుమానము” (NIV) అని కూడ అనువదించబడవచ్చును.

వచనము 19. మరొక పర్యాయము, పరిసయ్యుల తర్కములోని లోపము బయట పెట్టబడింది. **ఏది గొప్పది? అర్చణమా, అర్చణమును పరిశుద్ధపరచు బలిపీఠమా?** అని యేసు ప్రశ్నించాడు. “బలిపీఠమునకు తగులునది అంతయు ప్రతిష్ఠితమగును” అని నిర్గమకాండము 29:37 సెలవిచ్చుచున్నది. స్పష్టముగా, అర్చణములను బలిపీఠము పరిశుద్ధపరచుచున్నందు వలన, బలిపీఠము ముఖ్యము.

వచనములు 20-22. **బలిపీఠము తోడని ఒట్టుపెట్టుకొనువాడు, దాని తోడనియు దాని పైనుండు వాటన్నిటి తోడనియు ఒట్టుపెట్టుకొనుచున్నాడని** యేసు సెలవిచ్చాడు. వేషధారులు ఒట్టుపెట్టుకొనునట్లును, ఒట్టుపెట్టుకొనినను దానికి కట్టుబడి యుండనవసరము లేకుండునట్లును, పరిసయ్యుల నియమములు వేషధారులకు ఒక సాధనోపాయమును సమకూర్చినవి - వారు చెప్పుచుండిన అబద్ధములను సమర్థించుకొనుటకు వారికి అదొక సానుకూలమైన మార్గమై యుండినది. పరిసయ్యులు ప్రతి విషయమును తారుమారు

చేసారని మాత్రమే యేసు చెప్పుచుండలేదు కానీ, ఒట్టుపెట్టుకొనబడు ప్రతి విషయమును గూర్చి ఒట్టుపెట్టుకొనువాడు కట్టుబడి యుండ బద్ధుడై యున్నాడని కూడ యేసు తన శ్రోతలకు తెలియజెప్పాడు.¹²

ప్రజలు దేవాలయము తోడని ఒట్టుపెట్టుకొనినప్పుడెల్లా, వారు దాని తోడనియు, దేవుని తోడనియు అనగా, అందులో నివసించువాని తోడనియు ఒట్టుపెట్టుకొనుచున్నారని యేసు సూచించాడు. దేవాలయము - ప్రత్యేకించి, అతి పరిశుద్ధ స్థలము దేవుని సన్నిధి ప్రసన్నతను సూచించినది. అది పరలోకమందలి దేవుని నిజమైన సింహాసనమున్న గది యొక్క ఛాయయై యుండెను (చూడు హెబ్రీయులకు 9:1-14).

మిశ్నా ప్రకారము, “భూమ్యాకాశముల తోడని” ఒట్టుపెట్టుకొనువారు మినహాయింపబడి యున్నారు. ఏది ఏమైనా, వారు దేవునిని ఆమంత్రణము చేసిన యెడల (అది అదోనాయ్ లేక యాహ్వే, లేక సర్వశక్తిమంతుని ద్వారా నైనా), అప్పుడు వారు కట్టుబడి యుండుటకు బద్ధులై యున్నారు.¹³ దీనికి భిన్నముగా, ఆకాశము తోడని ఒట్టుపెట్టుకొనువాడు దేవుని సింహాసనము తోడనియు దానిపైని కూర్చున్నవాని తోడనియు ఒట్టుపెట్టుకొనుచున్నాడని యేసు సెలవిచ్చాడు. “ఆకాశము నా సింహాసనము మరియు భూమి నా పాద పీఠమని” దేవుడైన యెహోవా సెవిచ్చిన వివరము యెషయా 66:1లో వ్రాయబడియున్నది.

ఈ విధమైన ఒట్టులన్నీ పెట్టుకొనకూడదని యేసు వాటికి విరోధముగా హెచ్చరించాడు (5:33-37). ఒట్టుపెట్టుకొనువాడు దానికి కట్టుబడి యుండుటకు బద్ధుడై యున్నాడని ఆయన తెలియజెప్పాడు. పెట్టుకొనబడు ప్రతి ఒట్టు, దాని మాటలతో నిమిత్తము లేకుండా, దానికి దేవుడు సార్వభౌముడైన సాక్షిగా నున్న ఒక నిబద్ధతయై యున్నది, గనుక మన మాటలు లేదా భాష గూర్చి తీర్పు తీర్పు తుది న్యాయాధిపతి ఆయనే (చూడు 12:36, 27).¹⁴

నాలుగువ శ్రమ (23:23, 24)

²³అయ్యో, వేషధారులైన శాస్త్రులారా, పరిసయ్యులారా, మీరు పుదీనాలోను సోపులోను జీలకఱ్ఱలోను పదియవ వంతు చెల్లించి, ధర్మశాస్త్రములో ప్రధానమైన విషయములను, అనగా న్యాయమును కనికరమును విశ్వాసమును విడిచిపెట్టితిరి; వాటిని మానక వీటిని చేయవలసియుండెను. ²⁴అంధులైన మార్గదర్శకులారా, దోమలేకుండునట్లు వడియగట్టి ఒంటెను మ్రింగువారు మీరే.

వచనము 23. నాలుగువ శ్రమ దేవినికి దశమ భాగము నిచ్చుటకు గల అలవాటుకు సంబంధించినదై యున్నది. **దశమ భాగము** నిచ్చుట అనగా వచ్చుబడిలో నుండి పదియవ వంతు ఇచ్చుట యని అర్థము. దశమ భాగము ఇయ్యబడి సంఘటన గూర్చి పరిశుద్ధ బైబిల్ గ్రంథంలో అబ్రాహాము మెల్కీసెదెకునకు, షాలేము - యెరూషలేమునకు ప్రాచీన నామము - రాజు/యాజకుడైనవానికి, దశమ భాగము నిచ్చిన ఉదంతములో తొలిసారిగా పేర్కొనబడినది (అదికాండము 14:18-20). దశమ భాగము నియ్యవలసిన విషయములో ధర్మశాస్త్రము చేత కోరబడిన అంశములు జటిలమైననై యున్నవి; మూడు వేర్వేరు విధములైన దశమ భాగములుండినవని కొందరు నమ్ముదురు. వారు భూధాన్యములలోనేమి

వృక్షఫలములలోనేమి భూఫలములన్నిటిలోని దశమ భాగమును దేవునికి ప్రతిష్ఠితమైన సొమ్ముగా వేరుగా ఉంచవలెనని దేవుడైన యోహోవా ఇశ్రాయేలీయులకు ఆజ్ఞాపించాడు (లేవీయకాండము 27:30-33). భూమియు దాని సంపూర్ణతయు దేవునిదే అనియు, ఆశీర్వాదమును మరియు ఐశ్వర్యమును ఇచ్చువాడు ఆయనే అనియు ఈ అభ్యాసము గుర్తించినది (చూడు లేవీయకాండము 25:23; ద్వితీయోపదేశకాండము 8:17, 18). దశమ భాగము, వారు గుడారములోను, అటుతరువాత దేవాలయములోను చేయుచుండిన సేవలకు లేవీయులకు ఇవ్వబడవలసి యుండినది (సంఖ్యాకాండము 18:21-24).¹⁵ దేవుడైన యెహోవా తన నామమును ఉంచు స్థలములో ఆయనను ఆరాధించువారు మరియు లేవీయుల మధ్య దశమ భాగము పంచుకొనబడవలసి యుండినదని ఇతర వాక్యభాగములు సూచించుచున్నవి (ద్వితీయోపదేశకాండము 12:5-19; 14:22, 23). ఎవడైన ఒక ఇశ్రాయేలీయుడు యెరూషలేమునకు చాలా దూరములో నివసించుచు, పైన పేర్కొనబడిన అంశములను అచ్చటికి రవాణా చేయుటకు కష్టమును ఎదుర్కొనుచుండినట్లయితే, అతడు వాటిని అమ్మి వాటి వెలను యెరూషలేమునకు తీసికొనివచ్చి, అవసరమైన వస్తునముదాయమును అక్కడ కొనుగోలు చేయువచ్చును (ద్వితీయోపదేశకాండము 14:24-27). ప్రతి మూడవ సంవత్సరము, దశమ భాగమును ఒకడు తన స్వస్థలములోనే దాచియుంచవచ్చును. అప్పుడది స్థానికంగా పరిచారము చేయుచుండు లేవీయులు, మరియు అనాథలు, విధవరాండ్రు, అచ్చోట నివసించు పరదేశుల పోషణార్థమైన ఉపయోగించబడవచ్చును (ద్వితీయోపదేశకాండము 14:28, 29; 26:12).

పుదీనా, సోపు, మరియు **జీలకఱ్ఱ** వంటకాలలో మసాలా దినుసులుగా ఉపయోగించబడినవి. ప్రవక్తయైన యెషయా ప్రకారము, వ్యవసాయదారుడు “నల్లజీలకఱ్ఱను మరియు జీలకఱ్ఱను చల్లును” (యెషయా 28:25). ఈ మసాలా దినుసులు “భూధాన్యములలో” పదియవ వంతు చెల్లింపవలెనని సెలవిచ్చిన దశమ భాగ నియమములకు సంబంధించిన అంశములై యుండినవి (లేవీయకాండము 27:30; ద్వితీయోపదేశకాండము 14:22).¹⁶ పరిసయులు చిన్న ఆకులను మరియు చిన్న విత్తనములను లెక్కించుటలో సహితము సూక్ష్మాతి సూక్ష్మాంశములను పట్టించుకొనుట గూర్చిన పట్టుదల గలవారై యుండిరి. యేసు చెప్పిన ఒక ఉపమానములో, “నా సంపాదన అంతటిలో పదియవ వంతు చెల్లించుచున్నానని” పరిసయుడు ప్రగల్భాలు పలికాడు (లూకా 18:12). మరొక చోట, వారు “పుదీనా సదాప మొదలైన ప్రతి కూరలోను” పదియవ వంతు చెల్లించుచున్నారని యేసు సెలవిచ్చాడు (లూకా 11:42).¹⁷ వారు ప్రతి విషయాన్ని ఇంత వివరంగా పట్టించుకొనుట వలన వారు నీతిమంతులుగా అగుపించుచుండిరి.

పరిసయులు ఇంతటి అల్పమైన విషయాలలో విశ్వసనీయమైనవారై యుండినప్పటికిని, వారు **ధర్మశాస్త్రములోని ప్రధానమైన విషయములను** అలక్ష్యము చేయుచుండిరి. ఈ సందర్భములో, “ప్రధానమైన” (*barus*) అను పదము కష్టము కంటి ఎక్కువగా ప్రాముఖ్యతను సూచించుచున్నది.¹⁸ ఇటువంటి మాటలు యూదులకు సుపరిచితమే, ఏలయనగా యూదా మత బోధకులు ధర్మశాస్త్రమును ప్రధానమైన మరియు అప్రధానమైన అను రెండు వర్గములుగా విభజించారు (5:19పై గల వ్యాఖ్యానము చూడు).¹⁹ ప్రధానమైన విషయములో **న్యాయము** (యెషయా 1:17; యిర్మీయా 22:3; మీకా 6:8), **కనికరము** (హోషేయ 6:6; జెకర్యా

7:9, 10), మరియు విశ్వాసము (హబక్కుకు 2:4) కలవు. మరొక సందర్భములో, వారు “న్యాయమును దేవుని ప్రేమను” విడిచిపెట్టుచున్నారని యేసు సెలవిచ్చాడు (లూకా 11:42). వారు వాటిని (అప్రధానమైన వాటిని) మానక వీటిని (ప్రధానమైన వాటిని) చేయవలసి యుండెనని ఆయన ఉద్ఘాటించి చెప్పాడు.

వచనము 24. మరొక పర్యాయము, పరిసయ్యులు అంధులైన మార్గదర్శకులై యున్నారని యేసు ప్రస్తావించాడు (చూడు 23:16). వారు దోమ లేకుండునట్లు వడియగట్టి ఒంటెను మ్రింగువారని చెప్పుచు వారు అత్యంత ప్రధానమైన విషయాలను అలక్ష్యము చేయుచు అప్రధానమైన విషయాలను ఎంత ప్రాముఖ్యత నిచ్చుచుండిరో ఆయన సోదాహరణంగా చిత్రీకరించాడు. ఇటువంటి తీవ్రమైన తారతమ్యములను ప్రయోగించుటకు యేసు ఎక్కువ ఆసక్తిపరుడై యుండెను (7:3, 4; 13:31, 32; 17:20, 21; 19:24). దోమ, ఒక చిన్న కీటకము, ఒంటెతో, పాలస్తీనాలోని జంతువులన్నిటిలో పెద్దదానితో పోల్చబడుచున్నది. ఆయన చూపుచుండిన సామ్యము, అది నలుగురు చెప్పుకొనుచుండిన లోక ప్రసిద్ధమైన విషయమే అయియుండవచ్చును,²⁰ అరమెయిక్ భాషలో పదచమత్కారమును ప్రదర్శించినది. “దోమ” *qalma*’ అని అర్థమిచ్చుచున్న గ్రీకు పదము లేక *qamla*’ అయియుండవచ్చును, అయితే “ఒంటె” అని అర్థమిచ్చుచున్న గ్రీకు పదము *gamla*’ అయియున్నది.²¹ దోమ మరియు ఒంటె అనునవి శుద్ధీకరణాచారము ప్రకారము అపవిత్రమైనవై యుండినవి కాబట్టి తినకూడని ఆహారముగా నిషేధింపబడినవి (లేవీయకాండము 11:4, 20-23, 41-43). పరిసయ్యులు వారు సేవించుచుండిన ద్రాక్షరసములో నుండి అపవిత్రమైన కీటకములను మరియు పురుగులను వడగట్టుటకు పరిసయ్యులు బట్టలను మరియు రెమ్మలతో అల్లబడిన గంపలను ప్రయోగించారు.²² వారు కొద్దిపాటి అపవిత్రతకు దూరముగా నుండునట్లు ప్రయత్నించుచుండిన సందర్భములో, మరి ఎక్కువగా అపవిత్రతను అంటగట్టుకొనుచుండినని యేసు చెప్పుచుండిన అతిశయోక్తులతో కూడిన ప్రకటన సూచించుచున్నది.

బదవ శ్రమ (23:25, 26)

²⁵అయ్యో, వేషధారులైన శాస్త్రులారా, పరిసయ్యులారా, మీరు గిన్నెయు పళ్లెమును వెలుపట శుద్ధిచేయుదురు గాని అవి లోపల దోపుతోను అజితేంద్రియత్వముతోను నిండియున్నవి. ²⁶గ్రుడ్డిపరిసయ్యుడా, గిన్నెయు పళ్లెమును వెలుపల శుద్ధియగునట్టుగా ముందు వాటిలోపల శుద్ధిచేయుము.

వచనము 25. బదవ శ్రమలో, యూదుల నాయకులు గిన్నెను మరియు పళ్లెమును వెలుపట మాత్రమే శుద్ధిచేయుచుండిరి గాని లోపల శుద్ధిచేయుటను నిర్లక్ష్యము చేయుచుండుట గూర్చి యేసు వారిని విమర్శించాడు. యూదులు తమ్మునుతాము మాత్రమేగాక వారు భోజనము చేయుటకు ఉపయోగించుచుండిన గిన్నెలను మరియు పళ్లెములను కూడ శుద్ధీకరణాచారము ప్రకారము శుభ్రముగా నుంచుకొనుటలో నిమగ్నమై యుండిరి (15:1-20; మార్కు 7:1-8). ఒక గిన్నె యొక్క వెలుపటి శుభ్రత దాని లోపలి శుభ్రతకు భిన్నమైనదంటూ వారు భేదమును చూపించారు.²³ ఈ శాస్త్రులు మరియు పరిసయ్యుల హృదయములు ఎంతటి ఘోరమైన పరిస్థితిలో ఉన్నవో వర్ణించుటకు యేసు

ఈ నేపథ్యమును సమయానుసారమైన సాధ్యశ్యముగా సద్వినియోగము చేసుకొన్నాడు. వారు దోషపుతోను (దొంగతనములు చేయుటతోను) అజితేంద్రయత్నముతోను (స్వయం అతిలాలసత్వముతోను) నిండియుండిరి అను మాటల్లో ఆయన చేయుచుండిన సుస్పృష్టమైన నింద బయలుపరచబడుచున్నది. ఒక గిన్నె లేదా ఒక పళ్ళెము “దోషపుతోను (దొంగతనములు చేయుటతోను) అజితేంద్రయత్నముతోను” (స్వయం అతిలాలసత్వముతోను) నిండియుండదు కానీ మానవులు నిండియుండగలరు (15:18, 19). ఈ నాయకులు వారి సొంత అంతరంగమందలి ఆధ్యాత్మిక పవిత్రత కంటె ఎక్కువ వెలుపటి శుద్ధీకరణాచార శుభ్రత గూర్చి ఆందోళన చెందుచుండిరి. పరిసయ్యులు ఎల్లప్పుడు “ధనాపేక్ష”ను అతిగా ప్రేమించుచుండిరి (లూకా 16:14). “స్వయం అతి లాలసత్వము” అని అర్థమిచ్చు గ్రీకు పదము (*akrasia*) స్త్రీపురుష లైంగిక సంయోగమును సహితము సూచించును (1 కొరింథీయులకు 7:5). ఏది ఏమైనా ఈ గిన్నె గూర్చిన చిత్రముతోపాటు, వారు ద్రాక్షారసము మరియు తదితర మత్తు పానీయములను అతిగా సేవించుచుండిరను అభిప్రాయము అగుపించుచున్నది.

వచనము 26. కాబట్టి యేసు వారి పాపములకు మరియు మితిమీరిన అపవిత్ర పనులకును గల చికిత్సను చూపించుచున్నాడు: గ్రుడ్డి పరిసయ్యుడా, గిన్నెయు పళ్ళెమును వెలుపల శుద్ధియగునట్లుగా ముందు వాటి లోపల శుద్ధిచేయుము. “కాగా మీకు కలిగినవి ధర్మము చేయుడి, అప్పుడు మీకన్నియు శుద్ధిగా ఉండునని” ఆయన పలికిన విషయమును లూకా సువార్త రచయిత చెప్పుచున్నాడు (లూకా 11:41).

ఆరవ శ్రమ (23:27, 28)

²⁷అయ్యో, వేషధారులైన శాస్త్రులారా, పరిసయ్యులారా, మీరు సున్నముకొట్టిన సమాధులను పోలియున్నారు. అవి వెలుపల శృంగారముగా అగపడును గాని లోపల చచ్చినవారి యెముకలతోను సమస్త కల్మషముతోను నిండియున్నవి. ²⁸అలాగే మీరు వెలుపల మనుష్యులకు నీతిమంతులుగా నగపడుచున్నారు గాని, లోపలవేషధారణతోను అక్రమముతోను నిండి యున్నారు.

వచనము 27. వెలుపటి అవతారమునకు అంతరంగమందలి యధార్థతకును గల తారతమ్యమును చూపించుచు ఆరవ శ్రమ కొనసాగుచున్నది. శాస్త్రులు మరియు పరిసయ్యులు వెలుపల శృంగారముగా అగపడుచుండు సున్నము కొట్టిన సమాధులతో పోల్చబడుచున్నారు. ఒలీవల కొండ దిగువ భాగములో, యెరూషలేమునకు కొద్దిపాటి ఆవల, కొన్ని ప్రాచీన సమాధులు గల ఒక శృశాన భూమి కలదు. క్రొత్త నిబంధన కాలములో, ఇటువంటి సమాధులకు ప్రతి సంవత్సరము అదారు మాసములోని పదిహేనవ దినమున (ఫిబ్రవరి/మార్చి) వాటి వెలుపల సున్నము కొట్టబడుచుండినది. ²⁴ ఈ సున్నము ప్రతి సంవత్సరము వేయవలసి యుండినది ఏలయనగా ఆది వర్షాకాలంలో వర్షాలకు కొట్టుకుపోవుచుండినది (యెహెజ్కేలు 13:10-12). సమాధులకు సున్నము వేయబడుచుండుట వలన పస్కా పండుగ మరియు పెంతెకొస్తు పండుగల సంబరముల నిమిత్తము యెరూషలేమునకు వచ్చుచుండిన యాత్రికులకు ఆ ప్రదేశమంతా చూడముచ్చటగాను ఆకర్షణీయంగాను ఉండినది. ²⁵ దీనికి తోడు, యాత్రికులు ఈ సమాధులను ఏమరుపాటున ముట్టుకొని వాటిని మురికి

చేయకుండునట్లు వారిని నిరోధించినది (లూకా 11:44). ఒక వేళ ఎవరైనా ముట్టుకొనిన యెడల అది శుద్ధీకరణాచారముగా వారిని ఏడు దినముల వరకు అవవిశ్రులనుగా చేయును (సంఖ్యకాండము 19:16) మరియు పండుగల కార్యక్రమములలో పాల్గొనకుండునట్లు వారిని అనర్హులైనవారిగా చేయును (చూడు యోహాను 11:55; 18:28). సున్నము కొట్టబడిన ఈ సమాధులు బాహ్యంగా ఎంతో అందంగా చూడముచ్చటగా ఉండినవి, కానీ అవి లోపల చచ్చినవారి యెముకలతోను సమస్త కల్మషముతోను నిండియుండినవని యేసు సూచించాడు.

వచనము 28. ఈ అలంకార భాషను యేసు శాస్త్రులకు మరియు పరిసయులకు అన్వయించాడు: **ఆలాగే మీరు వెలుపల మనుష్యులకు నీతిమంతులుగా నగపడుచున్నారు గాని, లోపల వేషధారణతోను అక్రమముతోను నిండియున్నారు.** వారు తమ రక్షరేకులను వెడల్పుగాను, పైవస్త్రపు చెంగులను పొడుగుగాను చేసికొన్నారు (23:5), గనుక తద్వారా ఇతరులకు వారు “నీతిమంతులుగా” అగపడుచుండిరి; కానీ వారి హృదయములు అవినీతిమయమై యుండినవి. ఇచ్చట “అక్రమము” అని చెప్పబడుచున్న మాటకు “ఒక నియమమంటూ లేకుండిన పరిస్థితి కాదు గానీ దేవుని నియమములు నిరసించుట యని అర్థమని” విల్సన్ హెండిక్సన్ తలచాడు.²⁶

అందుకు సంబంధించి టాల్బుడ్లో నున్న ఒక కథ, రబ్బాన్ అనగా పేరుగాంచిన యూదుల ధర్మశాస్త్రోపదేశకుడైన గమలీయేలు, “ఒకని నడత వాని బాహ్యవేషమునకు అనుగుణ్యముగా లేని ఏ శిష్యుడైనను బేత్ హా - మిద్రాష్ లోనికి ప్రవేశించకూడదని” చేసిన ప్రకటన గూర్చి తెలియజెప్పుచున్నది. అటుతరువాత, పాఠశాలలోనికి విద్యార్థులందరు అంగీకరింపబడిరి, గనుక వందలకొలది పీఠములు ఏర్పాటు చేయబడవలసి వచ్చినది. ధర్మశాస్త్ర నియమముల చొప్పున ఖచ్చితంగా నడుచుకొనుచు యోగ్యులైయుండిన అనేక మంది యౌవనులు పాఠశాలలోనికి ప్రవేశించకుండునట్లు చేసానేమో అని అనుకొంటూ, గమలీయేలు భయముతో కలవరము చెందాడు. ఏది ఏమైనా, తరగతికి హాజరుకానివారు, వాస్తవమునకు యధార్థపరుల కంటె తక్కువైనవారను సంకేతము నిచ్చుచుండినవి, బూడిదతో నిండియుండిన తెల్లని కొయ్య పీపాలను చూచిన ఒక స్వప్నము ద్వారా ఆయనకు అభయమియ్యబడినది.²⁷

ఏడవ శ్రమ (23:29-33)

²⁹అయ్యో, వేషధారులైన శాస్త్రులారా, పరిసయులారా, మీరు ప్రవక్తల సమాధులను కట్టించుచు, నీతిమంతుల గోరీలను శృంగారించుచు, ³⁰-మనము మన పితరుల దినములలో ఉండినయెడల ప్రవక్తల మరణ విషయములో వారితో పాలివారమై యుండక పోదుమని చెప్పుకొందురు. ³¹అందువలననే మీరు ప్రవక్తలను చంపినవారి కుమారులై యున్నారని మీ మీద మీరే సాక్ష్యము చెప్పుకొనుచున్నారు. ³²మీరును మీ పితరుల పరిమాణము పూర్తి చేయుడి. ³³సర్పములారా, సర్పసంతానమా, నరకశిక్షను మీ రేలాగు తప్పించు కొందురు?

వచనము 29. ఏడవ శ్రమలో సమాధి చిత్తరువు కొనసాగినది. మీరు ప్రవక్తల సమాధులను కట్టించుచు, నీతిమంతుల గోరీలను శృంగారించుదురు అను మాటలు

ఒకే విషయాన్ని రెండు విధాలుగా చెప్పుచుండినట్లున్నదని కొందరి చేత దృష్టించబడినది: “సమాధులు,” “స్మారక స్తంభాలకు” సమానమైనవై యున్నవి మరియు “ప్రవక్తలు,” మరియు “నీతిమంతులు” ఒకే వర్గమువారై యున్నారు. అయితే ఈ సమానాంతరములోని మాటల అర్థములో కొంచెము తేడా ఉన్నదని ఇతరులు కొందరు తలచుదురు, ఏది ఏమైయున్నదో నిర్ణయించుట కొంచెము కష్టమే, ఏలయనగా ఈ అర్థమిచ్చుచున్న గ్రీకు పదము *mnēmeion*, “స్మారక స్తంభము” లేక “సమాధి, గోరీ” అని అర్థమీయగలదు.²⁸ దీనికి తోడుగా, “ప్రవక్తలు” నిజముగానే “నీతిమంతులై” యుండగా, “నీతిమంతులు” అను పదము ప్రేరేపణ లేకున్నను విశ్వసనీయముగా దేవుని సేవించువారిని సూచించుట సాధ్యమే (10:41పై గల వ్యాఖ్యానము చూడు).

డబ్ల్యు. ఎఫ్. అలీబ్రెట్ మరియు సి. ఎస్. మన్ ప్రకారము, “ప్రవక్తల సమాధులను గౌరవించుట ద్వారా వారిని శ్రద్ధాభక్తులతో పూజించుట నిశ్చయముగా యేసు కాలములో సుస్థాపితమైన వ్యవస్థయై యుండినది, ఇంతేగాక భక్తిపరులైనవారి సమాధులను స్మారక స్తంభములతో అలంకరించు అలవాటు కూడ ఉండినది,”²⁹ అంతకు మునుపు పాత మరియు క్రొత్త నిబంధనల మధ్య కాలములో గోరీలను అలంకరించు అలవాటుండినదని అప్రామాణిక గ్రంథములు సాక్ష్యమిచ్చుచున్నవి. యూదుల స్వతంత్ర పోరాటములో వారికి నాయకత్వము వహించిన తన కుటుంబ సభ్యులను సైమన్ మక్కాబీ గౌరవించాడు:

తన తండ్రి మరియు తన సహోదరుల సమాధులపై మోడెయిన్ లో అతడొక స్మారక స్తంభమును నిర్మించాడు: అది అందరి దృష్టినాకర్షించునట్లు దానిని ఎంతో ఎత్తుగా కట్టించాడు, దాని ముందు మరియు వెనుక భాగాల్లో నునుపు మరియు మెరుపు కలిగిన శోభతెచ్చు రాళ్లను పొదిగించాడు. ఏడు పిరమిడులను నిలబెట్టాడు, తన తండ్రి మరియు తల్లి మరియు నలుగురు అన్నదమ్ముల జ్ఞాపకార్థమై నిలబెట్టినవి ఒకదానికొకటి ఎదురెదురుగా ఉండినవి. ఈ పిరమిడులకు సువిశాలమైన ఏర్పాట్లు రూపొందించాడు, పెద్ద పెద్ద స్తంభాలు నిర్మించాడు, వాటిపై ఎల్లకాలము జ్ఞాపకార్థ సూచికలుగా ఉండునట్లు ఉక్కుకవచాలు మొ॥ అమర్చాడు, సముద్రములో ప్రయాణము చేసేవారందరి దృష్టిని ఆకర్షించగలుగునట్లు వాటి ప్రక్కలో ఓదలను చెక్కించాడు.³⁰

స్మారక స్తంభాలు నిర్మింపబడినవని చెప్పుకొనుటకు గల మరొక ఉదాహరణము యొక్క వివరము హేరోడు మహా రాజు గూర్చి ఒక కథను తెలియజెప్పినవాడు అనగా, జోసీఫస్ ద్వారా తెలియుచున్నది. దావీదు సమాధిపై అమర్చబడి యుండిన సువర్ణ వస్తు సామగ్రిని హేరోడు కొల్లగొట్టాడు. అతడు రెండవ సారి చేసిన ప్రయత్నంలో, హేరోడు మరియు అతని సైనిక అనుచరులు ఆ సమాధి లోపలికి చొచ్చుకొని వెళ్ళుచు దావీదు మరియు సొలోమోను యొక్క అస్థికలను సమీపించినప్పుడు, అతని కాపలాదారులలో ఇద్దరు అక్కడికక్కడే దహించివేయబడిరిని తెలియుచున్నది. తత్ఫలితంగా, హేరోడు భయకంపితుడై, “సమాధి ముఖద్వారము యొద్ద తెల్లని రాతితో, ఎంతో సొమ్మును వ్యయము చేసి, ఒక ప్రాయశ్చిత్త స్మారక స్తంభమును నిర్మించాడు.”³¹

ప్రాచీన కాలమునాటి అనేక స్మారక స్తంభములు గల సమాధులు యెరూషలేములో నేటి వరకును నిలిచియున్నవి. ఇటువంటివి కిద్రోసు లోయలో మూడు కలవు: అబ్షాలోము సమాధి, జెకర్యా సమాధి, మరియు బెనె హెజీరు సమాధి. ఏది ఏమైనా, వీటి నిర్మాణ

తేదీలు చర్చనీయాంశములుగానే మిగిలిపోయాయి. మొదటి రెండింటి పేర్లు తప్పుగా పేర్కొనబడుచున్నవని నమ్మబడుచున్నది: దావీదు కుమారుడైన అబ్బాలోము లేదా ప్రవక్తయైన జెకర్యా ఈ స్థలములలో పాతిపెట్టబడిరో లేదో యని సంశయింపబడుచున్నది.

వచనము 30. శాస్త్రులు మరియు పరిసయ్యులు ప్రవక్తల సమాధులను శ్రద్ధాభక్తులతో పూజించారు. స్పష్టముగా, తమ తండ్రులు ప్రవక్తలను చంపి వారి రక్తమును ఒలికించుచుండిన రోజుల్లో వారు జీవించియుండినట్లయితే, ఈ దారుణ కృత్యములలో వారు ఎన్నటికిని పాల్గొనెడివారు కాదని కూడ వారు సాధికారంతో చెప్పుకొన్నారు (21:35, 36పై గల వ్యాఖ్యానము చూడు).

వచనము 31. వారి తండ్రులు ప్రవక్తలను చంపిరని గర్వముతో చెప్పుకొనుట ద్వారా, వారే తమ సొంత అపరాధమును అంగీకరించుచుండిరని, యేసు వివరించాడు: అందువలననే, మీరు ప్రవక్తలను చంపినవారి కుమారులై యున్నారని మీ మీద మీరే సాక్ష్యము చెప్పుకొనుచున్నారు, ప్రవక్తలను చంపిన తమ తండ్రులలో ప్రవహించిన అదే రక్తము, వారి నరనరాల్లో కూడ ప్రవహించుచుండినది, గనుక వారు తమ తండ్రుల “నిజమైన కుమారులు” అయియున్నారు, అటుతరువాత ఆ వారాంతములోగా సంభవింపనై యుండిన సంఘటనలు రుజువుచేయును. వారు నరహంతకులై యుండినవారి శారీరక సంబంధమైన సంతానమై యుండుట మాత్రమే కాదు, కానీ ఆధ్యాత్మికమైన అదే ధోరణిని కూడ కలిగియుండిరి.

శాస్త్రులు మరియు పరిసయ్యుల వేషధారణ స్పష్టముగా తెలియుచుండినది. ప్రవక్తల సమాధులను అలంకరించుట ద్వారా వారి యెడల వీరికుండిన బాహ్య శ్రద్ధాభక్తులను వీరు ప్రదర్శించుచునే, ప్రవక్తల సాంప్రదాయములను పాటించుచుండినవారిని - యేసు మరియు ఆయన శిష్యులను - వ్యతిరేకించుచుండిరి (21:37-39; 1 థెస్సలోనీకయులకు 2:14-16).³² సైఫెను యూదుల మహా సభ సన్నెడిన్ యెదుట నిలువబడి యుండినప్పుడు ఇదే విషయాన్ని స్పష్టంగా పలికాడు: “మీ పితరులు ప్రవక్తలలో ఎవనిని హింసింపక యుండిరి? ఆ నీతిమంతుని రాకను గూర్చి ముందు తెలిపినవారిని చంపిరి. ఆయనను మీరు ఇప్పుడు అప్పగించి హత్యచేసినవారైతిరి” (అపొస్తలుల కార్యములు 7:52).

వచనము 32. యేసు, మీరును, మీ పితరుల పరిమాణము పూర్తిచేయుడి అని చెప్పాడు. ఈ మాటలు, “నీవు చేయుచున్నది త్వరగా చేయుమని” యేసు అటుతరువాత ఇస్పరియోతు యూదాతో చెప్పిన మాటల తీరుకు మరొక విధమై యున్నవి (యోహాను 13:27). TEV అనువాద బైబిల్లోని మాటలు, “అలాగైతే, మీ పితరులు ప్రారంభించిన పనులను చేపట్టుటకు ముందడుగువేసి వాటిని ముగించండి!” అని అర్థమిచ్చుచున్నవి. అలెగ్జాండర్ బాల్యాయిన్ బ్రూస్ ఈ ఆలోచనను యింకా కొంచెం సవిస్తరం గావించాడు: “మీ తండ్రుల పరిమాణమును పూర్తిచేయుడి; దేవుడు మీ యొద్దకు పంపిన ప్రవక్తను చంపుట ద్వారా వారి తప్పుడు పనులకు మకుటము ధరింపజేయుడి. చివరకు గత కాలమంతయు మీ హృదయాల్లో ఉండిన మీ వాంఛను తీర్చుకొనండి. సమయము రానేవచ్చింది.”³³ అవశ్యముగా యేసు, “ఇవ్వబడిన హెచ్చరికలన్నింటికి వ్యతిరేకముగా మీరు మీ హృదయములను కఠినము చేసికొని యున్నారు. గనుక, ఇప్పుడు బాధ్యత అంతయు మీ మీదనే ఉన్నదని” భావించాడు³⁴ (12:14; 21:46; మార్కు 11:18; లూకా 19:47;

యోహాను 5:18; 7:1, 19, 25; 8:37, 40; 11:53).

వచనము 33. “సర్వసంతానమా, రాబోవు ఉగ్రతను తప్పించుకొనుటకు మీకు బుద్ధిచెప్పినవాడెవడు?” అని, బాప్తిస్మమిచ్చు యోహాను యొద్దను నదిలో బాప్తిస్మము పొందగోరి ఆయన యొద్దకు అరుదెంచిన పరిసయ్యులను మరియు సద్బాక్యయ్యులను ఆయన అడిగాడు (3:7). యేసు కూడ, పరిసయ్యుల నుద్దేశించి **సర్వసంతానమా** అని పలుకుచు ఇదే సాధ్యశ్యమును ఆయన సద్వినియోగము చేసికొన్నాడు (12:34పై గల వ్యాఖ్యానము చూడు). వారికియ్యబడిన హెచ్చరిక మాటలను వారు తృణీకరించారు; గనుక ఇప్పుడు యేసు, **సరకశిక్షను మీరేలాగు తప్పించుకొందురు?** అని వారిని ప్రశ్నించాడు. అనగా, వారు తమ దుష్ట ప్రణాళికను తుదమట్టుకు అనుసరించినట్లయితే, వారు సరకశిక్షను లేక “తుది తీర్పును” తప్పించుకొనలేరనునది అతిశయోక్తితో కూడిన కృత్రిమ భాషలో పలుకబడిన ఆయన ప్రశ్న యొక్క అర్థమై యుండినది.

అదనపు ఆలోచనలు

ఏడవ శ్రమ (23:34-36)

³⁴అందుచేత ఇదిగో నేను మీయొద్దకు ప్రవక్తలను జ్ఞానులను శాస్త్రులను పంపుచున్నాను; మీరు వారిలో కొందరిని చంపి సిలువవేయుదురు, కొందరిని మీ సమాజమందిరములలో కొరడాలతో కొట్టి, పట్టణమునుండి పట్టణమునకు తరుముదురు. ³⁵నీతిమంతుడైన హేబెలు రక్తము మొదలుకొని బలిపీఠమునకును, దేవాలయమునకును మధ్య మీరు చంపిన, బరకీయ కుమారుడగు జెకర్యా రక్తమువరకు భూమి మీద చిందింపబడిన నీతిమంతుల రక్తమంతయు మీ మీదికి వచ్చును. ³⁶ఇవన్నియు ఈ తరమువారిమీదికి వచ్చునని మీతో నిశ్చయముగా చెప్పుచున్నాను.

వచనము 34. శాస్త్రులు మరియు పరిసయ్యుల పితరులు ప్రవక్తలను హతమార్చినట్లుగానే, వీరు సహితము యేసు శిష్యులను హతమార్చుదురు. దేవుడు వారి యొద్దకు ప్రవక్తలను మరియు జ్ఞానులను మరియు శాస్త్రులను, అనగా వారి సువార్తను ప్రకటించుటకు ప్రేరేపించబడినవారిని మరియు ఇతర ఉపదేశకులను పంపుచున్నాడని ప్రభువు వారితో చెప్పాడు. ఏది ఏమైనా, వీరు సహితము యూదుల నాయకుల చేత తృణీకరింపబడుదురు: **మీరు వారిలో కొందరిని చంపి సిలువవేయుదురు, కొందరిని మీ సమాజమందిరములలో కొరడాలతో కొట్టి, పట్టణము నుండి పట్టణమునకు తరుముదురు.** “సిలువ వేయుదురు” అని పలుకుట ద్వారా, “వారు సిలువవేయబడునట్లు” యూదులు చేయుదురని యేసు భావించుచుండెను. వారు తన శిష్యులను రోమా అధికారులకు అప్పగించెదరు, వీరు తన శిష్యులను సిలువవేయుట ద్వారా హతమార్చుదురు (చూడు అపొస్తలుల కార్యములు 2:36; 4:10). ఇచ్చటి భావి సూచన అంతకు మునుపు యేసు తన శిష్యులకు వినిపించిన హెచ్చరికలకు అనుగుణ్యముగా నున్నది (చూడు 5:11, 12; 10:17, 23).

యేసు తన ప్రవచన నెరవేర్చు ప్రకారంగా, తన అపొస్తలులను, ప్రవక్తలను, మరియు

యూదులలోని ఇతర ఉపదేశకులను పంపించాడు. ఆయన ప్రవచించినట్లుగా, వారు వీరిని అదే తరములోనే, తీవ్రముగా హింసించారు (23:36). అపొస్తలులు యూదుల నాయకుల చేత చెరసాలలో వేయబడిరి, కానీ వారు అద్భుతకరమైన రీతిలో దేవుని నుండి వచ్చిన దూతల చేత విడిపింపబడిరి (అపొస్తలుల కార్యములు 5:17-21). వారు తిరిగి పట్టణానికి యూదుల మహా సభ సన్నెడిన్ యెదుట కి తేబడినప్పుడు, వారు “కొరడాలతో దెబ్బలు కొట్టబడి” వారు “యేసు నామమునుబట్టి బోధించకూడదని” మరొక పర్యాయము హెచ్చరింపబడిరి (అపొస్తలుల కార్యములు 5:27, 28, 40). సన్నెడిన్ మహా సభ ఆదేశాల మేరకు రాళ్లతో కొట్టబడి చంపబడుట ద్వారా సైఫను తొలి క్రైస్తవ హతసాక్షి అయ్యాడు (అపొస్తలుల కార్యములు 6:12; 7:1, 57, 58).³⁵ ఆ సమయంలో, సంఘమునకు విరోధముగా బహు గొప్ప హింసలు చలరేగినవి (అపొస్తలుల కార్యములు 8:1). సౌలు, ఇంటింటికి వెళ్లుచు, క్రైస్తవులను చెరపట్టుచు, సంఘమును దాదాపుగా సర్వనాశనము చేసాడు (అపొస్తలుల కార్యములు 8:3). క్రైస్తవులు చంపబడినప్పుడెల్లా, పౌలు “అందుకు తన అంగీకారమును అభివ్యక్తము చేసాడు” (అపొస్తలుల కార్యములు 26:10). అతడు సుదూర ప్రాంతములకు సహితము వెళ్లి క్రైస్తవులను పట్టుకొని వచ్చి చెరసాలలో వేయునట్లు అతని మతోన్మాదమే హేతువయ్యింది (అపొస్తలుల కార్యములు 9:1, 2; 26:11).

యాకోబు, యోహాను సహోదరుడు, అటుతరువాత హేరోడు అగ్రిప్ప - I చేత తలగొట్టించబడి, తద్వారా అపొస్తలులలో మొదటి హతసాక్షి అయ్యాడు (అపొస్తలుల కార్యములు 12:1, 2). ఈ హేరోడే పేతురును సహితము తలగొట్టించవలెనను ఉద్దేశంతో చెరసాలలో వేయించాడు; కానీ దేవుడు జోక్యము చేసికొనుట ద్వారా విడిపింపబడెను (అపొస్తలుల కార్యములు 12:3-12). పౌలు మరియు అతని సహచరులు మిషనరీ ప్రయాణముల సందర్భంగా వారు వెళ్లిన చోటెల్లా, యూదుల నాయకుల చేత వేధింపబడుచు చిత్రహింసలు పెట్టబడిరి. తప్పించుకొని వారి ప్రాణములను దక్కించుకొనునట్లు వారు తరచుగా తరువాతి పట్టణమునకు పారిపోవలసి వచ్చినది.³⁶

వచనము 35. శాస్త్రులు మరియు పరిసయ్యులు యేసు శిష్యులను హింసించుచుండిన దాని ఫలితముగా, **భూమి మీద చిందింపబడిన నీతిమంతుల రక్షమంతయు వారి మీదికి వచ్చునని** ఆయన శాస్త్రులను మరియు పరిసయ్యులనుద్దేశించి పలికాడు. దేవుని అమాయకులైన సేవకులను హతమార్చిన దోష భావము సంవత్సరాల తరబడి అంతకంతకు అధికమాతూ వచ్చుచున్నది, దేవుడు ఇశ్రాయేలుపై చేయనై యుండిన తీర్పు సమయంలో అది శిఖరాగ్రమునకు చేరుకొననై యుండినది.

“భూమి మీద చిందించబడిన నీతిమంతులందరి రక్షము” అను పదజాలము ఇద్దరి నరహత్య ద్వారా ఇంకా కొంచెము వివరంగా నిర్వచింపబడినది. **హేబెలు**, తన సహోదరుడైన కయ్యాను చేత చంపబడి, హత్యచేయబడిన మొట్టమొదటి **నీతిమంతుడై** యుండెను (ఆదికాండము 4:8). “తన క్రియలు చెడ్డవనియు, సహోదరుని క్రియలు నీతిగలవియునై యుండెను గనుక” కయ్యాను తన సహోదరుని చంపాడని యోహాను రచించాడు (1 యోహాను 3:12). “విశ్వాసమునుబట్టి హేబెలు కయ్యాను కంటె శ్రేష్ఠమైన బలి దేవునికి అర్పించెను, దేవుడతని అర్పణలను గూర్చి సాక్ష్యమిచ్చినప్పుడు అతడు ఆ విశ్వాసమునుబట్టి నీతిమంతుడని సాక్ష్యము పొందెను. అతడు మృతినొందియు ఆ విశ్వాసము ద్వారా మాట

లాడుచున్నాడని” హెబ్రీ ప్రతీక రచయిత చెప్పుచున్నాడు (హెబ్రీయులకు 11:4). అతని అమాయకత్వమునుబట్టి, హేబెలు రక్తము న్యాయము కొరకు భూమిలో నుండి మొరపెట్టినది (ఆదికాండము 4:10; హెబ్రీయులకు 12:24).

పేర్కొనబడిన రెండవ వ్యక్తి, జెకర్యా, గుర్తింపబడుటకు కష్టముగా నుండును. ఇతడు దేవాలయము మరియు బలిపీఠమునకు నడుమ చంపబడిన, బెరక్యా కుమారుడుగా ప్రస్తావించబడి యున్నాడు. గ్యారీ ఎమ్. బర్ట్ ప్రకారము, “జెకర్యా” అను పేరు గల వారు బైబిల్లో ముప్పైకి పైగా పేర్కొనబడి యున్నారు.³⁷ దేవాలయ ప్రాంగణములో ఒక్కడు మాత్రమే చంపబడినని చెప్పబడుచున్నది; విగ్రహారాధానకు వ్యతిరేకముగా బహు బలముగా నిలిచియుండి నందునుబట్టి రాజైన యోవాఫు ఆదేశము మేరకు అతడు రాళ్ల చేత కొట్టబడెను. అతడు “యెహోవా మందిరపు ఆవరణము లోపల” హతుడయ్యాడు (2 దినవృత్తాంతములు 24:20, 21). ఈ వివరములు యేసు చెప్పిన వర్ణకు సరిపోవుచుండగా, ఆ జెకర్యా “యాజకుడైన యెహోయాదా కుమారుడై” యుండెను, “బరకీయ కుమారుడు” కాదు.

ఈ చిక్కు వ్యాఖ్యానకర్తల చేత వెవ్వేరు విధములుగా పరిష్కరింపబడినది. (1) మొదటి శతాబ్దములో యూదులు చంపిన ఒక జెకర్యా గూర్చి యేసు మాటలాడుచుండెనని కొందరు భావించుచున్నారు. వారు మధ్యను పురుషవాచక సర్వనామము, మీరును నొక్కివక్కాణించుదురు: “బలిపీఠమునకును దేవాలయమునకును మధ్య మీరు చంపిన ...” ఈ సందర్భములో, చర్చింపబడుచున్న కాల వ్యవధి సృష్ట్యాది నుండి మొదటి శతాబ్దము వరకు విస్తరించి యున్నది - యేసు బోధలు వినుచుండినవారికి, కాల వ్యవధి అంతా అదే. “బారూకు కుమారుడైన జెకర్యా” అను నామధేయముగల ఒకడు దేవాలయములో హతమార్చబడెనని జోసీఫ్ నివేదించుచున్నాడు, కానీ ఈ చర్య జెలతీయుల చేత యెరూషలేము పట్టణము నాశనము చేయబడుటకు సమీపమున ఉండిన సమయంలో చేపట్టబడినది.³⁸ యేసు ఈ వచనములో వ్రాయబడిన మాటలు పలికిన దాదాపుగా నలభై సంవత్సరముల తరువాత ఈ హత్య జరిగినది.

(2) యేసు చిన్న ప్రవక్తయైన జెకర్యా, పాత నిబంధనలో అతని పేరున పేర్కొనబడియున్నవాని గూర్చి మాటలాడుచుండెనని ఇతరులు నమ్ముదురు. జెకర్యా 1:1లో, “బెరక్యా కుమారుడునైన జెకర్యా” అని ఈయన తనను గూర్చి తాను ప్రస్తావించుచున్నాడు. ఈ పేరు, యేసు పేర్కొనిన పేరుతో సరిపోవుచున్నది. ఈ గుర్తింపు సరైనదైనట్లయితే, కాల వ్యవధి సృష్ట్యాది నుండి పాత నిబంధన కాలము ముగియు వరకుండును, ఏలయనగా జెకర్యా ప్రవక్తలందరిలో చివరి ప్రవక్తయై యున్నాడు. ఈయన చేపట్టిన కార్యములు చెర(కాలము)కు తరువాతి కాలములో, క్రీ.పూ. ఐదవ శతాబ్దము వరకు పొడిగింపబడిన కాలములో చేయబడినవి. ఈయన ఎలా మరణించాడో లేఖనములు మనకు తెలియజెప్పకపోవుట పెద్ద సమస్యగా మిగిలి యున్నది. వాస్తవంగా అచ్చట చంపబడినది, యెరూషలేము దేవాలయ పునర్నిర్మాణమును ప్రోత్సహించినవాడు, ఈ ప్రవక్తయేనా?

(3) 35వ వచనంలో పేర్కొనబడినవాడు యెహోయాదా కుమారుడైన జెకర్యా అని ఇతర పండితులు అనుకొనుచున్నారు. “బరకీయ కుమారుడు” అను కష్టముగా నున్న హోదాను వివరించుటకు లెక్కలేనన్ని సూచనలు ఇవ్వబడియున్నవి. పరిశుద్ధ బైబిల్లో వారి పేర్లు పేర్కొనబడినవారు ఒకటి కంటే ఎక్కువ నామధేయములు కలిగియుండినందు వలన,

బరకీయ అను పేరు యెహోయాదాకు ప్రత్యామ్నాయ నామధేయమై యుండవచ్చును. బరకీయ, జెకర్యా మరియు యెహోయాదా యొక్క వంశస్థుడై యుండుట మరొక సాధ్యతయై యున్నది. ఈ సందర్భములో, “కుమారుడు” అను మాట “వంశస్థుడు” అని అర్థమిచ్చునట్లు ఉపయోగింపబడినది.³⁹ బహుశా, ఇరువురు జెకర్యాల నడుమ తికమక పడిన ఒక శాస్త్రి చేత “బరకీయ కుమారుడు” అను మాటలు అటుతరువాత చేర్చబడి యుండవచ్చును. ఈ సలహా విషయంలో గ్రంథపాఠము యొక్క రుజువు పరిమితమైనదై యుండగా, “బరకీయ కుమారుడు” అను మాటలు లూకా వ్రాసిన సువార్తలోని సమానాంతర వాక్యభాగములో లేకుండుట, గమనార్హమైన విషయమై యున్నది (లూకా 11:51).

యెహోయాదా కుమారుడైన జెకర్యా సరైనవాడైనట్లుయితే, పాత నిబంధన యందంతటిలో చిందింపబడిన నీతిరక్తమంతయు శాస్త్రులు మరియు పరిసయ్యల మీదికి వచ్చునని యేసు చెప్పుచుండెను. హెబ్రీ బైబిల్లో, మొదటి పుస్తకము (హేబెలు హత్య పేర్కొనబడినది) ఆదికాండమై యున్నది మరియు చిట్టచివరి పుస్తకము 2 దినవృత్తాంతములు (జెకర్యా హత్య గ్రంథస్థం చేయబడినది) దినవృత్తాంతములు రెండవ గ్రంథమై యున్నది. ఈ వర్ణన, “ఆదికాండము మొదలుకొని ప్రకటన గ్రంథం వరకు” అని ఒక క్రైస్తవుడు చెప్పుకొను దానికి సమానమైనదై యుండును.

హత్యల గూర్చిన ఈ రెండు ఉదంతములలోను, పగతీర్చుకొనుట యను ఇతివృత్తము కనబడుచున్నది. ఇంతకు మునుపు గుర్తింపబడినట్లుగా, హేబెలు రక్తము న్యాయము కొరకు భూమిలో నుండి మొరపెట్టినది (ఆదికాండము 4:10). జెకర్యా మరణించునట్లు రాళ్లతో కొట్టబడుచుండినప్పుడు. “యెహోవా దీని దృష్టించి దీనిని విచారణ లోనికి తెచ్చునుగాక!” అని అతడు కేకవేసాడు (2 దినవృత్తాంతములు 24:22). “ఈ రెండు ఉదాహరణముల ఎంపిక, రక్షాపరాధ దోషము యొక్క పరాకాష్ఠ గూర్చిన యేసు ప్రాతిపదికకు రెట్టింపు సముచితమైనదై యున్నదని” ఆర్. టి. ఫ్రాన్స్ చెప్పుచున్నాడు.⁴⁰

వచనము 36. ఈ అన్యాయములకు తగిన శిక్ష ఈ తరమువారి మీదికి వచ్చునని యేసు ముందుగానే తెలియజెప్పాడు (11:16; 12:39, 40; 17:17పై గల వ్యాఖ్యానములను చూడు). నలభై సంవత్సరముల కాలము పూర్తికాకమునుపే, వెస్ట్రేషయన్ మరియు కుమారుడు బైటస్ యొక్క సైన్యసమాహములు యెరూషలేమును చుట్టుముట్టాయి, చివరకు క్రీ.శ. 70లో పట్టణమును నాశనము చేసాయి.

**యేసు యెరూషలేము గూర్చి విలపించాడు
(23:37-39)**

³⁷యెరూషలేమా, యెరూషలేమా, ప్రవక్తలను చంపుచును నీయొద్దకు పంపబడినవారిని రాళ్లతో కొట్టుచును ఉండుదానా, కోడి తన పిల్లలను రెక్కల క్రింది కేలాగు చేర్చుకొనునో ఆలాగే నేనును నీ పిల్లలను ఎన్నోమారులు చేర్చుకొనవలెనని యుంటిని గాని మీరు ఒక్కపోతిరి. ³⁸ఇదిగో మీ యిల్లు మీకు విడువబడియున్నది. ³⁹ఇదిమొదలుకొని-ప్రభువు పేరట వచ్చువాడు స్తుతింపబడుగాకని మీరు చెప్పు వరకు నన్ను చూడరని మీతో చెప్పుచున్నాను.

వచనము 37. యెరూషలేమా, యెరూషలేమా ... అంటూ యేసు విలపించాడు. ఏదైన ఒక మాట లేదా ఒక పేరు పునరావృతమగుచున్నదంటే, అది తరచుగా లోతైన భావోద్దేశమును తెలియజేస్తుంది (2 సమూయేలు 18:33; 1 రాజులు 13:2; లూకా 10:41; 22:31). ఇతర యూదుని వలెనే, యేసు కూడ పరిశుద్ధ పట్టణముతో బలమైన పవిత్ర బంధము కలిగియుండెను. యేసు ఇచ్చట “యెరూషలేము” అను పదమును ఇశ్రాయేలు జనాంగమంతటికి సంకేతముగా పలికాడని అగుపించుచున్నది.

ఇంకా, ... ప్రవక్తలను చంపుచును నీ యొద్దకు పంపబడినవారిని రాళ్లతో కొట్టుచును ఉండుదానా అని యేసు పలికాడు. యెరూషలేములో ప్రవక్తలు మరియు దేవుడు పంపిన ఇతర వారాహరులు అందరును చంపబడకపోయినప్పటికిని, ఈ నేరములకు సంబంధించిన అత్యధిక ఉత్తరువులు అచ్చట నుండియే జారీచేయబడినవి. ఈ ఉత్తరువులు సన్వెడిన్ మహా సభ నుండి లేదా, యెహెూయాదా కుమారుడైన జెకర్యా విషయంలో వలెనే, సింహాసనాసీనుడైన వాని యొద్ద నుండి జారీ చేయబడినవై యున్నవి. గ్రీకు గ్రంథ పాఠములో, “చంపుచును” మరియు “రాళ్లతో కొట్టుచును” అని అనువదింపబడిన మాటలు, వర్తమాన క్రియాజన్య విశేషణములై యున్నవి, మరియు ఈ మాటలు “చంపుచున్నవారు” మరియు “రాళ్లతో కొట్టుచున్నవారు” అని అనువదింపబడవచ్చును. అనగా, నిరంతరాయంగా కొనసాగుచున్న చర్యలను అవి సూచించుచున్నవని మరొక మాటలో చెప్పుకొనవచ్చును. రాళ్లతో కొట్టుట, కర్ణపిశాచులైనవారికి (లేవీయకాండము 20:27), దేవదూషకులకు (లేవీయకాండము 24:16), అబద్ధ ప్రవక్తలకు (ద్వితీయోపదేశకాండము 13:1-11), మరియు విగ్రహారాధికులకు (ద్వితీయోపదేశకాండము 17:2-7) విధించబడిన శిక్షయై యుండినది. దేవునిచేత పంపబడిన విశ్వసనీయమైన వారి యెడల ఇవ్విధముగా వ్యవహరించుట, వ్యంగ్యమైనది మరియు విషాదాంతమైన విషయమై యున్నది.

ఎన్నో మారులు అను మాటలు, యేసు యెరూషలేము పట్టణమును అనేక పర్యాయములు సందర్శించాడను భావమును ధ్వనించుచున్నవి. ఆయన తన తలిదండ్రులతో కూడ శైశవ వయసున్న యున్నప్పుడు (లూకా 2:22-38), మరియు పన్నెండేళ్ల ప్రాయంలో ఉన్నప్పుడు (లూకా 2:41-51) యేసు యెరూషలేమును సందర్శించిన సందర్భముల గూర్చి గాక, ఆయన ఇచ్చట గ్రంథస్థం చేయబడిన సందర్భమునకు మునుపు యెరూషలేమునకు వచ్చాడని సమదృక్పథ సువార్తల రచయితలలో ఏ ఒక్కరైనను పేర్కొనట లేదు. ఏది ఏమైనా, యేసు తన మూడున్నర సంవత్సరముల పరిచర్య కాలమంతటిలో యెరూషలేమును ఎన్నో మారులు సందర్శించాడని మనకు యోహాను వ్రాసిన సువార్త ద్వారా తెలియుచున్నది (యోహాను 2:13; 5:1; 7:14; 10:22, 23; 12:12). పేతురు కొర్నేలీ కుటుంబికులకు చేసిన ప్రసంగము కూడ ఇతర సందర్భనములు కలవను భావమును తెలియజెప్పుచున్నది (అపొస్తలుల కార్యములు 10:39). యేసు మోషే ధర్మశాస్త్రమునకు పరిపూర్ణముగా లోబడుచుండెను గనుక, యెరూషలేము పట్టణమునకు ప్రయాణము చేసిరాగలిగినంతటి దూరములో నివసించు యూదులలోని ప్రతి పురుషుడు సందర్శించవలెనని కోరబడినట్లుగా, ఆయన యెరూషలేమును ప్రతి సంవత్సరము తప్పకుండా సందర్శించుచుండెనని ఒకడు రూఢిపర్చుకొనవచ్చును.

ఈ సమయంలో యేసు అక్షరాలా ఏద్యాడో లేదో (చూడు లూకా 19:41), కానీ ఆయన

మాటలు గంభీరమైన విచారమును మరియు సంతాపమును వెల్లడించుచున్నవి. వారు ఆయన యొద్దకు వచ్చుటకు ఇష్టపడుచుండినవారై యుండినట్లయితే, ఆయన యూదుల నందరిని కాపుదలనిచ్చు తన హస్తముల చాటునకు చేర్చుకొన నాశించుచున్నాడని ఆయన విలపించాడు, కానీ వారు రానొల్లరు. **తన పిల్లలను దాని రెక్కల క్రిందకు పోగుచేసికొనుట ద్వారా, తన్నులు మరియు తీవ్రమైన అననుకూల వాతావరణము నుండి కాపుదల నిచ్చు ఒక కోడిపెట్టకు యేసు తనను తాను పోల్చుకొనుచుండెను. దేవుడు తన ప్రజలైన ఇశ్రాయేలీయులకు ఇచ్చుచుండిన కాపుదలను మరియు విడుదలను వ్యక్తము చేయుచున్న ఇదే విధమైన ప్రతిరూపములు పాత నిబంధనలో కలవు (ద్వితీయోపదేశకాండము 32:11; రూతు 2:12; కీర్తనలు 17:8, 9; 36:7; 57:1; 61:4; 63:7; 91:4; యెషయా 31:5).**

మీరు ఒక్కపోతిరి అను మాటలు ఈ ప్రకటనలోని అత్యంత విచారకమైన విషయమై యున్నది. తృణీకారము గూర్చిన ఇతివృత్తము, దేవుని ప్రజల మొండి పట్టుదలతో కూడిన చిత్తవృత్తిని ప్రతిబింబించుచుండినది. ఇంతకు మునుపటి ఉపమానములలో నుండి కొనసాగింపుగా తీసికొనబడినది. యూదియా నాయకులు దేవుని సందేశకుల సందేశములను ఆలకింపరైరి, గనుక చివరకు వారు ఆయన కుమారుణ్ణి తృణీకరించారు (21:34-39). ఆయన వారిని పదే పదే పలుమారులు అహ్వోనించుచుండినప్పటికిని వారు ఏమాత్రమును శ్రద్ధ వహించరైరి (22:3-6).

వచనములు 38, 39. ఇదిగో, మీ యిల్లు మీకు విడువబడి యున్నది! అని యేసు ప్రవచించాడు. ప్రభువు ప్రతిపాదించుచుండిన మైత్రి భాషణములను యూదులు తృణీకరించినందు వలన, ఆయన వారి నాశనమును ప్రకటించాడు. ఇచ్చట ప్రయోగింపబడుచున్న భాష పాత నిబంధనలోని కొన్ని వాక్యభాగములను జ్ఞప్తికి తెచ్చుచున్నదై యున్నది (యిర్మీయా 12:7; 22:5; 26:6, 9). “యిల్లు” అను పదము యెరూషలేము దేవాలయమును సూచింపవచ్చును (1 రాజులు 9:7, 8; హగ్గయి 1:4, 9; మత్తయి 21:13) లేదా, పరిశుద్ధ పట్టణమైన యెరూషలేమును సూచింపవచ్చును విడిచిపెట్టబడుట (ఓంటరిదానిగా చేయబడుట) గూర్చిన అభిప్రాయము పూర్తిగా పరిత్యజించుట మరియు శిథిలమగుటను సూచించుచున్నది. దేవుడు తన ఆలయమును మరియు తన ప్రజలను విడిచిపెట్టును. క్రీ.శ. 70లో, రోమా సామ్రాజ్య సైన్యము వచ్చి, యెరూషలేము దేవాలయముతోపాటు, పట్టణమును కూడ నాశనము చేయుటకు ఆయన అనుమతించును, పట్టణము శిథిలమైపోవును. ఆయన బోధించుచుండిన అదే స్థలము పతనమగుననియు, ఆయన బోధలు వినుచుండిన అదే ప్రజలు నాశనమగుదురనియు యేసు ముందుగానే తెలియజెప్పాడు. ఈ వచనము, 24వ అధ్యాయంలో ఉన్నట్లు, యెరూషలేము నాశనము గూర్చిన ఏకాంత ఉపన్యాసము కొరకు ఎదురుచూచుచున్నది.

ప్రభువు పేరట వచ్చువాడు స్తుతింపబడునుగాక! అని వారు చెప్పునంత వరకు వారు ఆయనను యిక మీదట చూడరని యేసు సెలవిచ్చాడు (చూడు కీర్తనలు 118:26). ఇచ్చట ఉల్లేఖింపబడిన వాక్యభాగము యాత్రికులైన యూదులు అంతకు మునుపు ఆయన విజయోత్సవముతో యెరూషలేములో ప్రవేశించుచుండిన సందర్భములో ఆయనను గౌరవించుటకు ఉపయోగించుచుండిన అదే వాక్యభాగమై యున్నది (21:9పై

గల వ్యాఖ్యానము చూడు). ఈ ఘోషణ ఆయన చేయుచుండిన బహిరంగ పరిచర్యను ముగించుచు, 24వ మరియు 25వ అధ్యాయాల్లో చర్చింపబడిన ఆయన రెండవ రాకడను సూచించినది. ఆ సమయంలో, ఆయనను “ప్రభువు పేరిట వచ్చువానిగా” గుర్తించి, యేసు ఎవరైయున్న సత్యమును అంగీకరించుట తప్ప,⁴¹ వారికి ప్రత్యామ్నాయముండదు! “ప్రతివాని మోకాలు యేసు నామమున వంగును” మరియు “ప్రతివాని నాలుకయు తండ్రియైన దేవుని మహిమార్థమై యేసు క్రీస్తు ప్రభువని ఒప్పుకొనునని” పరిశుద్ధుడైన పౌలు రచించుచున్నాడు (ఫిలిప్పీయులకు 2:10, 11).

భూమి మీదికి ఆయన తిరిగి వచ్చుట గూర్చి యేసు ఏమియు సెలవియ్యలేదు. “ఆయన సర్వశక్తుని కుడిపార్శ్వమున కూర్చుండుటయు, ఆకాశ మేఘారూఢుడై వచ్చుటయు వారు చూచెదరని” అటుతరువాత ఆయన మహోసభకు తెలియజెప్పాడు (26:64). “ఆ మీదట సజీవులమై నిలిచియుండు మనము (నీతిమంతులు) వారితో కూడ ఏకముగా ప్రభువును ఎదుర్కొనుటకు ఆకాశమండలమునకు మేఘముల మీద కొనిపోబడుదుము. కాగా మనము సదాకాలము ప్రభువుతో కూడ ఉండుము” అని పౌలు చెప్పుచున్నాడు (1 థెస్సలొనీకయులకు 4:17). ఆయన ఎన్నటికిని ఈ పుడమిపై తన కాలు మోపడు. ప్రత్యక్షీకరణ (ప్రకటన) గ్రంథమును రచించిన యోహాను ఇలా వ్రాయుచున్నాడు, “ఇదిగో, ఆయన మేఘారూఢుడై వచ్చుచున్నాడు, ప్రతి నేత్రము ఆయనను చూడును, ఆయనను పొడిచినవారును చూచెదరు; భూజనులందరు ఆయనను చూచి రొమ్ము కొట్టుకొందురు; అవును ఆమేన్” (ప్రకటన 1:7).

◆◆◆◆◆ పాఠములు ◆◆◆◆◆

దశమ భాగము నిచ్చుట (23:23)

దశమ భాగము నిచ్చుటను పాత నిబంధన కోరుచున్నది, కానీ క్రొత్త నిబంధనలో దీనికి ప్రాముఖ్యత ఇవ్వబడలేదు. ఈ వాడుక గూర్చి క్రొత్త నిబంధనలో కొన్ని పర్యాయములు మాత్రమే పేర్కొనబడినది. సువార్తలలో, ఇది ఎల్లప్పుడు శాస్త్రులు మరియు పరిసయ్యుల చర్యలను సూచించుచుండును (23:23; లూకా 11:42; 18:12). హెబ్రీ పత్రికలో, దశమ భాగముల గూర్చి పేర్కొనబడిన వివరము పాత నిబంధన వాడుకలకు సంబంధించినదై యున్నది: అట్రాహాము, షాలేము రాజును మహోన్నతుడగు దేవుని యాజకుడైన మెల్కిసెదెకునకు దశమభాగము నిచ్చాడు, మరియు అటుతరువాత ఇశ్రాయేలీయులు తమ దశమ భాగములను లేవీయులకిచ్చారు (హెబ్రీయులకు 7:4-10). దశమ భాగము ఇయ్యబడుచుండిన పద్ధతి ద్వారా, యాజకత్వము పోషింపబడినది; ఒక విధంగా దీనిని ఒక సుంకముగా పోల్చుకొనవచ్చును.⁴² దశమ భాగము నియ్యవలెనని క్రైస్తవులు ఎన్నడును ఆజ్ఞాపింపబడలేదు. కానీ, దానికి బదులుగా మనము మన ఆదాయము నుండి మనము ఉద్దేశించిన ప్రకారంగా సంతోషముతో దేవునికియ్యవలెను (2 కొరింథీయులకు 9:7).

సూచనలు

¹John MacArthur, Jr., *The MacArthur New Testament Commentary: Matthew 16-23* (Chicago: Moody Press, 1988), 375. ²Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary on the Greek*

New Testament, 2d ed. (Stuttgart: German Bible Society, 1994), 50. ³చూడు *Talmud Gittin* 52ab. ⁴చూడు *Testament of Moses* 7.6. ⁵*Josephus Antiquities* 14.7.2. ⁶*Ibid.*, 20.2.3, 4; Tacitus *Histories* 5.5; Horace *Satires* 1.4.142, 143. ⁷అదే విధముగా, యూదా “నాశన పుత్రుడు” అని పిలువబడినాడు (యోహాను 17:12). దీనితోపాటుగా, “నరక పుత్రులు” అను పదజాలము టాల్మిడ్లో కలదు (*Talmud Rosh ha-Shanah* 17a). “రాజ్య కుమారులు” దీనికి వ్యతిరేకమైన అభివ్యక్తము యున్నది (13:38). ⁸David E. Garland, “Oaths and Swearing,” in *Dictionary of Jesus and the Gospels*, ed. Joel B. Green and Scot McKnight (Downers Grove, Ill.: Inter-Varsity Press, 1992), 578. ⁹*Josephus Wars* 5.5.6. ¹⁰*Josephus Antiquities* 14.4.4; 14.7.1, 2; *Against Apion* 2.7.

¹¹Alan Hugh McNeile, *The Gospel According to St. Matthew* (London: Macmillan and Co., 1938), 334. ¹²Donald A. Hagner, *Matthew* 14-28, Word Biblical Commentary, vol. 33B (Dallas: Word Books, 1995), 669. ¹³*Mishnah Shebuoth* 4.13. ¹⁴Douglas R. A. Hare, *Matthew*, Interpretation (Louisville: John Knox Press, 1993), 269. ¹⁵వారికియ్యబడిన దశమ భాగములో నుండి, లేవీయులు, యాజకులైనవారికి దశమభాగము నిచ్చుచుండిరి (సంఖ్యాకాండము 18:25-32). ¹⁶*Mishnah Maaseroth* 4.5. ¹⁷మిశ్నా ప్రకారము, సదాప చెట్టులో నుండి దశమ భాగము నియ్యవలసిన అవసరము లేకుండినది ఏలయనగా, అది అడవిమొక్కగా ఎదిగినది. (*Mishnah Shebiith* 9.1.) ¹⁸ఇదే గ్రీకు పదము యొక్క ఒక రూపము ఈ అధ్యాయంలో ఇంతకు మునుపు “భారమైన” బరువులు పేర్కొనబడిన సందర్భములో వాడబడినది (23:4). ¹⁹*Mishnah Aboth* 2.1; 4.2. ²⁰చూడు *Talmud Shabbath* 12a.

²¹Hagner, 670-71; R. T. France, *The Gospel According to Matthew*, The Tyndale New Testament Commentaries (Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1985), 329.

²²*Mishnah Shabbath* 20.1, 2; *Talmud Hullin* 67a. ²³*Mishnah Kelim* 25.7, 8. గిన్నె యొక్క లోపలి లేదా వెలుపలి శుభ్రత వాని వెలుపలి లేదా లోపలి భాగమును ఎలా ప్రభావితము చేసినదో యను విషయమై యూదా మతోపదేశకులు విభిన్న దృక్పథములు కలిగియుండిరి. (*Tohoroth* 8.7; *Parah* 12.8.) అదనపు సమాచారము కొరకు, Jacob Neusner, “First Cleanse the Inside,” *New Testament Studies* 22 (July 1976): 486-95 చూడు. ²⁴*Mishnah Shekalim* 1.1; *Moed Qatan* 1.2; *Maaser Shenit* 5.1. ఒక ప్రత్యామ్నాయమైన అనువాదము “శవాస్థిశాలలను” సూచించుటకు, “సమాధులను” (*taphos*) ఉపయోగించుచున్నది. చూడు Samuel T. Lachs, “On Matthew 23:27-28,” *Harvard Theological Review* 68 (July-October 1975): 385-88. కొన్ని శవాస్థిశాలలు బహు గంభీరముగాను అందముగాను అలంకరింపబడినవి, కానీ వీటి లోపల మరణించినవారి శరీరము కుట్టి సరిచివేయిన తరువాత మిగిలిన ఎముకలుండినవి. ²⁵అది పస్కా పండుగ సమయమైనందు వలన, అవి అందముగా అగ్రపించునట్లు ఈ సమాధులకు సున్నము కొట్టబడినది. నిస్సందేహముగా యేసు బోధలు వినుచుండిన వారిలో అనేకులు ఇటీవలి కాలములో వాటిలో కొన్నింటిని చూసారు. ²⁶William Hendriksen, *New Testament Commentary: Exposition of the Gospel According to Matthew* (Grand Rapids, Mich.: Baker Book House, 1973), 835. ²⁷*Talmud Berakoth* 28a. ²⁸Walter Bauer, *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, 3d ed., rev. and ed. Frederick W. Danker (Chicago: University of Chicago Press, 2000), 654-55. *Mnemeion* అను పదము క్రొత్త నిబంధనలో దాదాపుగా ప్రతి సారి “సమాధి”నే సూచించును (8:28; 27:52, 53, 60; 28:8; మార్కు 5:2, 3; 6:29; 15:46; 16:2-8; లూకా 11:44; 23:55; 24:2, 9, 12, 24; యోహాను 5:28; 11:17, 31, 38; 12:17; 19:41, 42; 20:1-11; అపొస్తలులకార్యములు 13:29). ²⁹A. F. Albright and C. S. Mann, *Matthew*, The Anchor Bible (Garden City, N.Y.: Doubleday & Co., 1971), 281-82. ³⁰1 Maccabees 13:27-29 (NRSV).

³¹*Josephus Antiquities* 16.7.1. అపొస్తలుల కార్యములు 2:29లో దావీదు సమాధి గూర్చి పేర్కొనబడియున్నది.

³²Leon Morris, *The Gospel according to Matthew*, Pillar Commentary (Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1992), 586. ³³Alexander Balmain Bruce, “The Gospel According to Matthew,” in *The Expositor's Greek Testament*, vol. 1, *The Synoptic Gospels - The Gospel of St. John* (Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1951), 285.

³⁴Hendriksen, 835. ³⁵మత్తయి 23వ అధ్యాయంలో, యేసు బహుశా స్వేషను రాళ్లతో కొట్టబడి చంపుచుండిన సమయంలో వారు సన్నెడ్రీన్ మహా సభ సభ్యులై యుండిన కొందరికి వినబడునట్లు మాటలాడుచుండి యుండవచ్చును. ³⁶అపొస్తలుల

కార్యములు 13:45, 50; 14:2, 5, 6, 19; 17:5, 13; 18:12; 19:8, 9; 20:3; 21:27; 23:12; 24:1-9; 25:2, 3; 2 కొరింథీయులకు 11:23-26. ³⁷Gary M. Burge, "Zechariah," in *The International Standard Bible Encyclopedia*, 4:1182-83. ³⁸Josephus *Wars* 4.5.4. ³⁹చిన్న ప్రవక్తయైన జెకర్యా, "ఇద్దోకు పుట్టిన బెరక్కా కుమారుడైన జెకర్యా" అనియు (జెకర్యా 1:1), మాములుగా "ఇద్దో కుమారుడైన జెకర్యా" అనియు (ఎజ్రా 6:14) పిలువబడినాడు. ⁴⁰France, 331.

⁴¹Hagner, 681. ⁴²MacArthur, 384-85.